

PARTIJ VOOR DE DIEREN

ARNHEM

NATUURLIJK

Inleiding

Arnhem is voor iedereen. En iedereen heeft het recht om te wonen. Om door de natuur te wandelen en schone lucht in te ademen. Om jezelf te kunnen zijn. Niet alleen mensen, maar ook dieren. De Partij voor de Dieren durft belangrijke keuzes te maken. En dat is ook nodig!

Wij gaan klimaatverandering tegen. Wij geven rechten aan dieren. We laten de natuur verder groeien en bloeien. En we zorgen dat iedereen een goed en rechtvaardig leven kan hebben. Dat doen we in alle wijken. De Partij voor de Dieren zet alles op alles om te zorgen voor een beter leven voor mens en dier.

We wonen in een prachtige stad waar we trots op mogen zijn, de combinatie van stad en natuur is nergens in ons land zo sterk als hier. Arnhem is dan ook de eerste plek waar de Partij voor de Dieren mee is gaan doen in een coalitie, met als resultaat misschien wel het meest groene en progressieve gemeentebestuur van Nederland. We zetten ons als fractie al twaalf jaar in om dierenwelzijn, natuur en stedelijk groen prominent op de politieke agenda te zetten en blijven daarin een aanjager. We willen door op de ambitieuze weg die we de afgelopen jaren zijn ingeslagen om zo Arnhem verder tot bloei te laten komen.

Floor Hogenhout
Arnhem

1

EEN LEEFBARE AARDE

Klimaat, biodiversiteit en energie

We leven op een prachtige planeet die ons alles biedt wat we nodig hebben. Toch maken vervuiling, het verdwijnen van natuur en het gebruik van gif de Aarde steeds onleefbaarder voor mens én dier. We staan voor een klimaat- en natuurcrisis die we nú moeten stoppen. En dat kan!

In Arnhem werken we samen met Arnhemmers, organisaties en ondernemers aan meer natuur, gezonde lucht, schoon water en veilige, schone wijken. De grootste vervuilers laten we meer betalen, terwijl we mensen met een lager inkomen helpen om duurzamere keuzes te maken. Energiebesparing staat daarbij voorop, aangevuld met manieren om energie duurzaam op te wekken. Huishoudens helpen we met een subsidie om te verduurzamen en we blijven collectieve energie-initiatieven, zoals op Saksen-Weimar ondersteunen.

Zo bouwen we aan een groene en eerlijke toekomst,
voor álle Arnhemmers!

- Het beste moment om klimaatdoelen te halen was gisteren. Daarom moet Arnhem zo snel mogelijk klimaatneutraal zijn, met 2030 als uitgangspunt.
- Er wordt een ambitieus herstelplan voor de biodiversiteit gemaakt. De klimaat- en natuurcrises worden samen opgelost, bijvoorbeeld door bos aan te planten.
- Arnhem heeft een lange geschiedenis als energiestad en blijft samenwerken met bedrijven en instellingen om problemen binnen de energietransitie op te lossen.
- Mensen met een laag inkomen krijgen ondersteuning van de gemeente voor energiemaatregelen. We zetten in op lokaal eigendom en bewonersinitiatieven, zodat Arnhemmers delen in de opbrengsten en een stem hebben in de energietransitie.
- De biomassacentrale Veolia heeft geen plek in een duurzame energietransitie. We zetten in op het ombouwen van de energiecentrale naar een duurzaam alternatief.
- Wat we besparen hoeven we niet op te wekken. We pakken samen met ondernemers energieverpilling aan en treden streng op tegen vervuilende en energieslurpende bedrijven.
- Alle gebouwen worden goed geïsoleerd, waarbij we kiezen voor natuurinclusieve isolatie.
- Zonnepanelen en groen worden de norm op daken, gevels, geluidswallen en boven parkeerplaatsen. Arnhem maakt gebruik van duurzame energiebronnen, ook voor warmte.
- Netcongestie is een grote uitdaging. Arnhem draagt bij aan het verzwaken van het net en doet alles de druk op het stroomnet te verminderen. Dat kan met lokale energiesystemen en batterijen en door slim gebruik te maken van ons trolley-netwerk.
- De fossiele industrie heeft niks te zoeken in Arnhem. Wij verbreken de banden met fossiele bedrijven en sporen andere organisaties aan om hetzelfde te doen. De gemeente wordt zelf fossielvrij en vermindert haar uitstoot.

2

DIEREN ZIJN ONZE MEDEBEWONERS

Dierenrechten en dierenwelzijn

Dieren hebben ook recht op een fijne plek, om zich natuurlijk te kunnen gedragen en met respect behandeld te worden.
Dit geldt zowel bij natuur, zoals de Veluwe, en de vele parken, als in de woonwijken van Arnhem.

Daarom wil de Partij voor de Dieren onze wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn behouden. Arnhem moet álle dieren blijven beschermen: huisdieren, landbouwdieren en ook wilde dieren die ziek of gewond raken.

Zo blijven we de dieren in Arnhem de stem geven die ze verdienen.

- De Partij voor de Dieren wil opnieuw de wethouder Dierenwelzijn leveren. Dierenrechten en dierenwelzijn worden standaard onderdelen in al het beleid.
- Dierenhulporganisaties, zoals het onlangs vernieuwde Dierentehuis Arnhem e.o. en Avolare, doen onmisbaar werk. Arnhem zorgt voor een ruimhartig en toereikend budget.
- Arnhem heeft een duidelijke visie op landbouw, met als belangrijke doelen minder veehouderij en een omschakeling naar plantaardige en natuurinclusieve akkerbouw.
- De gemeente heeft vooruitstrevend natuurbeheer waarbij de natuur op één staat en dat blijft zo. Arnhem geeft het voorbeeld als het gaat om het belang van in vrijheid levende dieren en laat zien dat de gehele gemeente hiervan profiteert; van economie tot ecologie.
- Jagers en hengelaars verstoren het evenwicht in de natuur en veroorzaken dierenleed. Arnhem staat geen jacht toe op eigen grond en ontmoedigt jacht binnen de hele gemeente.
- Leefgebieden van dieren worden verder in verbinding gebracht, versterkt en uitgebreid. Bij drukke wegen zorgt de gemeente voor veilige oversteekplaatsen voor dieren.
- Kinderboerderijen moeten gericht zijn op opvang en educatie. Hier is geen plaats voor fokken en slachten. Arnhem stelt hoge eisen aan het welzijn van dieren op kinderboerderijen en zorgt dat zij hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen.
- Arnhem zet in op het voorkomen van de ervaring van overlast door dieren, bijvoorbeeld door natuurlijke vijanden aan te trekken en (zwerf-)afval op te ruimen.
- De gemeente maakt veiligheidsprotocollen en hitteplannen voor mens én dier.
- Arnhem helpt mensen met geldzorgen voor hun huisdier te kunnen zorgen, bijvoorbeeld door dierenartsenkosten te vergoeden. Ook blijven we ons inzetten om mens en dier bij elkaar te houden bij persoonlijke omstandigheden.

3

KIES VOOR GROEN

Natuur en biodiversiteit

Arnhem is een natuurstad. Het contrast tussen het leven en de rust in de natuur en de andere belangen van de stad is soms groot. De mens neemt in Arnhem veel ruimte in met gebouwen, industrie, wegen en recreatie. Hierdoor is er op sommige plekken in de stad minder ruimte voor dieren, planten en bomen. Zonder natuur kunnen we echter niet leven.

Daarom wil de Partij voor de Dieren nog meer bomen, struiken, bloemen en planten, vooral in de meest versteende gebieden. Dit doen we zonder gif en met oog voor inheemse planten om de biodiversiteit te bevorderen. Het moet weer gonzen van de bijen, vlinders en libellen. Bomen krijgen de ruimte en ook voor verwildering moet er meer plek zijn, want de natuur moet de ruimte krijgen om te groeien en te bloeien.

Een groene gemeente is immers de basis voor een gezond, gelukkig en toekomstbestendig Arnhem.

- We zorgen voor meer natuur in en om Arnhem, zeker in Arnhem Zuid. Verbindingen tussen groene gebieden worden verder aangelegd, versterkt en beschermd.
- Iedere Arnhemmer verdient natuur om zich heen. Daarom zorgen we dat iedereen vanuit huis minstens drie bomen ziet, dat buurten minstens voor 30% beschaduwd worden door boomkroonen en dat er altijd binnen 300 meter een park of koele groene plek te vinden is.
- Arnhem blijft actief tegels weghalen. Versteende straten en wijken, zoals in het centrum, Presikhaaf en Malburgen, gaan we samen met bewoners radicaal vergroenen.
- We moeten ons groen beschermen. Bouwen gaat niet ten koste van groen, maar geeft de kans om veel waardevol groen toe te voegen.
- In Arnhem erkennen we de rechten van de natuur. Zij krijgt een eigen plek aan tafel.
- Bomen moeten de ruimte krijgen om oud te worden. Bij projecten worden bomen zoveel mogelijk bespaard. Voor bomen die wel gekapt zijn worden meerdere bomen geplant. Illegale kap wordt strenger aangepakt.
- Arnhem beheert de stad op een manier die de natuur versterkt, met inheemse planten, bloemrijke bermen, minder maaien en ruimte voor stoeplantjes en boomspiegels.
- Geen gif in Arnhem! We gebruiken geen chemische bestrijdingsmiddelen, kopen alleen biologische planten in en helpen inwoners en bedrijven over te stappen.
- Arnhem telt honderden stadslandbouwinitiatieven die we blijven ondersteunen. Het uitgangspunt hierbij is natuurinclusieve en plantaardige landbouw. Samen met inwoners breiden we dit netwerk verder uit, binnen en buiten de stadsgrenzen.
- Op de Veluwe is geen plaats voor defensie! We blijven ons hard verzetten tegen de plannen om oefenterreinen in dit natuurgebied te vestigen.

4

DE ECONOMIE IN EVENWICHT

Economie, werk, inkomen en bestaanszekerheid

Economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Het is nú tijd voor een ander economisch systeem. Geld verdienen ten koste van dieren, natuur en andere mensen moet stoppen. De Partij voor de Dieren kiest voor een schone, eerlijke, duurzame en lokale economie voor alle mensen én dieren waarmee we samenleven.

We maken ons hard voor een circulaire economie waarin ecocide (schade aan de natuur) wordt gestopt en er geen ruimte is voor bedrijven die mensenrechten schenden of onnodig vervuilen. We stappen over van een wegwerpeconomie naar een kringlooeconomie, zonder afval! Hierdoor wordt Arnhem schoner en worden de kosten betaalbaarder voor mensen. Er worden ook andere maatregelen genomen om armoede tegen te gaan, zo worden de Rijke Schooldag en Immerloo schuldenvrij doorgezet.

In Arnhem gaan we voor welzijn boven winst, en streven we naar een economie binnen de grenzen van onze planeet.

- Arnhem kiest voor een circulaire economie waarin welvaart breder wordt verstaan dan geld: minder verspilling, minder vervuiling en meer kwaliteit van leven.
- De vervuiler betaalt. Arnhem kiest voor een eerlijke economie waarin grote vervuilers en de allerrijksten meer bijdragen dan mensen die al weinig hebben.
- We stoppen met commerciële reclame in de openbare ruimte. Tot deze stop er is, verdwijnen in ieder geval reclames voor dierlijke producten, fossiele energie, gokken en alcohol.
- Arnhem werkt toe naar een afvalvrije stad. De grote hoeveelheid restafval is slecht voor het milieu en erg duur. We halveren het gebruik van nieuwe materialen, scheiden afval slimmer en hergebruiken grondstoffen.
- Armoede mag niet van generatie op generatie worden doorgegeven. Arnhem breidt succesvolle initiatieven uit en gemeentelijke belastingen worden kwijtgescholden. We straffen mensen niet voor samenwonen of bijverdienen.

5

WONEN IS EEN BASISRECHT

Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen. De huidige wooncrisis is het gevolg van jarenlange verkeerde landelijke politieke keuzes. De Partij voor de Dieren wil het tekort aan woningen duurzaam oplossen. Het toevoegen van woningen mag echter niet ten koste gaan van natuur of groen. Wij willen de beschikbare ruimte en woningen eerlijk en betaalbaar verdelen: bouwen op oude industrieterreinen of braakliggend gebied en bestaande bouw optoppen en beter gebruiken. Hierbij is het aanbrengen van genoeg groen noodzakelijk onderdeel van (ver)bouw plannen. Dit verbetert namelijk de leefbaarheid voor mens en dier.

We zetten in op woningen die passen bij wat nodig is: huizen voor starters, senioren, alleenwonenden of alternatieve woonvormen. Minimaal 40% van de huurwoningen moet sociale huur worden. De woningen die we bouwen zijn klimaatneutraal, circulair en natuurinclusief.

- We willen dat tuinen zo groen mogelijk zijn. Bewoners krijgen steun en subsidie om hun tuin te onttelen. Zo ontstaan koele, groene en klimaatbestendige buurten.
- Renovatie en herontwikkeling gaan vóór sloop. Dit spaart materialen en bestaande structuren en biedt ruimte voor alternatieve woonvormen.
- Gebruik bestaande ruimte! Leegstaand gemeentelijk vastgoed zetten we in voor woningen, buurtinitiatieven of sociale projecten. Bij onnodige leegstand worden sancties opgelegd.
- Slim bouwen in de stad: door de beschikbare buitenruimte slim te gebruiken en de hoogte in te gaan, ontstaat er meer plek voor natuur en parken.
- Natuurinclusieve bouw wordt de standaard. Nieuwe gebouwen hebben groene daken en gevels, hergebruiken water en zijn door duurzame materialen bestand tegen hevig weer.

6

INCLUSIEF, RECHTVAARDIG EN SOLIDAIR

Iedereen doet ertoe

De Partij voor de Dieren wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen zich welkom en thuis voelt. In Arnhem is dat helaas niet altijd zo. Te veel mensen hebben het gevoel dat ze er niet bij horen. Ook in de landelijke politiek wordt de schuld van problemen onterecht bij groepen mensen neergelegd, zoals vluchtelingen, moslims of transpersonen. Deze mensen krijgen te maken met vooroordelen, uitsluiting en geweld. Dat is onacceptabel!

Racisme en discriminatie - zichtbaar of onzichtbaar - mogen geen plek hebben in Arnhem. De Partij voor de Dieren staat voor een inclusieve gemeente waarin alle Arnhemmers kunnen meedoen, ongeacht gender, leeftijd, achtergrond, seksuele voorkeur, beperking, chronische ziekte, neurodivergentie of financiële situatie. In Arnhem gaat de kern zijn:
‘Beslis niet óver ons, maar mét ons.’

- Arnhem wordt een stad waar iedereen veilig zichzelf kan zijn, ertoe doet en mee kan doen. Uitsluiting en discriminatie worden streng bestreden. We onderzoeken meldingen en grijpen actief in. Slachtoffers worden goed ondersteund.
- We blijven ruimhartig vluchtelingen opvangen in onze gemeente. Arnhem is hierin toonaangevend. Met de juiste zorg en mogelijkheden kan iedereen vanaf dag één meedoen.
- We zorgen dat Arnhem en haar straten toegankelijk zijn voor iedereen, ongeacht achtergrond, beperking, chronische ziekte, neurodivergentie, financiële situatie of leeftijd.
- Arnhem is trots op haar LHBTQIA+-gemeenschap. We blijven ons inzetten voor zichtbaarheid en acceptatie met bijvoorbeeld de Coming In Week.
- Sekswerk is werk, daarom blijft het in Arnhem mogelijk. De zorgzone blijft bestaan om de juiste (preventieve) zorg te kunnen bieden en sekswerkers te beschermen.

7

SCHOON VERKEER

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan zoveel schoner, mooier en gezonder als we ons anders gaan verplaatsen. Daarom willen wij rechtvaardige straten: de auto is niet langer de baas, er komt meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Bijvoorbeeld door een fietsbrug tussen Arnhem-Noord en -Zuid. Waar nu nog auto's geparkeerd staan, kan groen groeien en bloeien en kunnen kinderen veilig spelen.

Zo zorgen we voor een rechtvaardige straat met een groene, veilige omgeving voor mensen en dieren en gezonde lucht. Arnhem kiest verder voor toegankelijk en schoon openbaar vervoer, zodat iedereen zich gemakkelijk kan verplaatsen.

- In Arnhemse straten staan fietsers en voetgangers centraal. We kiezen voor veilige loop- en fietspaden, meer woonerven, en lagere snelheden.
- Arnhem kiest voor goed en betaalbaar openbaar vervoer. We verbeteren overstapplaatsen, zorgen voor goede verbindingen in alle wijken en maken het gratis voor groepen die dat nodig hebben.
- Auto's nemen veel ruimte in. Wij willen deze ruimte teruggeven aan groen, voetgangers of zelfs woningen. Geen extra asfalt of parkeerplaatsen, wel lagere snelheden en versmalling van wegen.
- Geen plek voor onnodig vervuilend verkeer in de bebouwde kom! Vrachtverkeer en taxi's worden uitstootvrij en op overstapplaatsen kunnen mensen gemakkelijk gebruik maken van elektrische deelfietsen en deelauto's.
- De trolley is een uniek duurzaam vervoersmiddel. De Trolley 2.0, die grote delen zonder bovenleiding kan rijden, wordt ingezet tussen Arnhem en alle omliggende kernen

8

GEZOND EN VEILIG IN ARNHEM

Gezondheid, zorg en veiligheid

Iedereen wil een gezond leven. Dat begint met een schone leefomgeving die uitnodigt om naar buiten te gaan, te bewegen en gezond te eten. Hiervoor moet gezonde, biologische plantaardige voeding betaalbaar en toegankelijk zijn. Ook het aanleggen van meer groen verbeterd de leefomgeving, omdat het stress verlaagt en zorgt voor schone lucht. Daarnaast leggen we houtstook en gemotoriseerd verkeer aan banden om de luchtkwaliteit aanzienlijk te verbeteren, hierbij beginnen we bij grote vervuilers zoals de biomassacentrale. Voor mensen die zorg nodig hebben is het belangrijk dat dit beschikbaar is voor iedereen, zonder lange wachtlijsten en passend bij ieders situatie, ook voor mentale problemen.

Verder strijden we voor een sociale, veilige en ontspannen samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn. Arnhem pakt seksueel overschrijdend gedrag en femicide hard aan. Net als andere vormen van geweld. Ook dieren verdienen bescherming. In Arnhem heeft dierenmishandeling geen plek.

- Arnhemmers hebben recht op een schone omgeving. Daarom zetten we in op strenge luchtkwaliteitseisen en gebruiken we geen giftige stoffen in de omgeving.
- Om de belangrijke zorg te behouden, is het nodig om deze te transformeren. De focus komt te liggen op preventie. Arnhem blijft werken aan het verkorten van wachtlijsten, houdt aandacht voor voldoende huisartspraktijken en ondersteunt straat-, mantel- en specialistische zorgverleners.
- Voorkomen is beter dan genezen. We werken aan een rook- en vapevrije generatie, zorgen dat gezond eten en bewegen voor iedereen mogelijk is en geven aandacht aan initiatieven die eenzaamheid en geestelijke problemen voorkomen.
- Femicide en huiselijk geweld moeten stoppen. We richten ons op cultuurverandering en opvang om de stad veiliger te maken. Bij opvanglocaties wordt standaard gevraagd naar huisdieren en hun mogelijke opvang.
- Arnhem beschermt het demonstratierecht. Vreedzame demonstraties blijven vrij toegankelijk, zonder aanmeldplicht en met recht op privacy en een goede locatie.

9

EEN LEVEN LANG LEREN

Onderwijs en cultuur

Goed onderwijs is de basis van een vrije en eerlijke samenleving. Het leert kinderen kritisch denken en bewust omgaan met elkaar en met natuur, klimaat en dieren. Maar niet ieder kind in Arnhem krijgt nu dezelfde kansen. De Partij voor de Dieren wil daarom meer geld naar onderwijs. Scholen krijgen groene, duurzame gebouwen en schoolpleinen. Onderwijs moet niet alleen gaan om cijfers, maar ook om sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling.

Iedereen die dat wil, moet een leven lang kunnen leren. Ook kunst en cultuur horen daarbij. Ze maken ons creatief, kritisch en geven nieuwe ideeën. Kunst kan ontroeren, laten nadenken en zorgen voor verandering. Daarom steunen we een sterke cultuursector met eerlijke beloning voor makers, ruimte voor amateurs om zich te ontwikkelen en een divers aanbod voor bezoekers.

- We koesteren de scholieren en studenten in Arnhem, en zorgen dat zij kunnen wonen, werken en socializen in onze gemeente. De gemeente zet zich in voor de komst van een universiteit, en investeert in de kenniscampus Arnhem-Velp.
- Arnhem is rijk aan cultuur, maar het concentreert zich nog te veel rondom de binnenstad. We willen volwaardige cultuurbeleving in Arnhem-Zuid en -Oost, waaronder cultuurhuizen en bioscopen.
- Arnhem blijft investeren om scholen te helpen met schoolmoes-tuinen, groene schoolpleinen, zwemlessen, muzieklessen en natuureducatie.
- Kunstenaars en (jonge) makers worden omarmd. We zorgen dat er genoeg betaalbare creatieve werkplekken en ateliers beschikbaar zijn. We ondersteunen makerscollectieven, en bieden kleine, laagdrempelige subsidies aan voor creatieve projecten.
- Iedereen is anders, en de gebruikelijke leerweg past niet bij iedereen. Arnhem zet zich hard in voor maatwerk in onderwijs, om het zo voor iedereen mogelijk te maken om te leren op een manier die bij hen past.

10

SAMEN, EERLIJK EN OPEN

Democratie, bestuur, digitalisering en privacy

De lokale overheid moet betrouwbaar zijn. Arnhem is geen bedrijf en inwoners zijn geen klanten. Arnhemmers moeten kunnen meedenken en meebeslissen over hun stad of buurt. De gemeente neemt hun mening serieus en beslist open en transparant. Privacy en zeggenschap over eigen gegevens worden goed beschermd.

Samenleven betekent ook oog hebben voor de wereld om ons heen. Oorlog en conflicten ver weg hebben invloed hier. Soms leidt dat tot spanningen tussen inwoners. De gemeente moet dit voorkomen en heeft de plicht om tegen onrecht op te staan, bijvoorbeeld tegen de genocide in Gaza.

- Arnhem maakt plannen samen met inwoners en omarmt plannen vanuit inwoners. Buurten krijgen meer zeggenschap via wijk- en dorpsberaden.
- Informatie vanuit de gemeente moet toegankelijk zijn. Plannen worden in duidelijke taal en op tijd aangekondigd, online én op locatie. Alle raadsvergaderingen zijn live, ondertiteld en toegankelijk.
- Onafhankelijke journalistiek is onmisbaar! We zetten in op het sterk houden van lokale media om zo onafhankelijk informatie te verschaffen aan inwoners, hiervoor krijgen ze steun van een mediafonds.
- Privacy is een groot goed. Daarom kiest Arnhem voor veilige, open en privacy-vriendelijke systemen. Cameratoezicht wordt beperkt en waar nodig tijdelijk ingezet. Slimme camera's worden verboden.
- De gemeente maakt een plan om haar impact op milieu, uitbuiting en bezetting elders te verkleinen.

**SAMEN ZORGEN WE VOOR
EEN ANDER POLITIEK KLIMAAT.
STEM 18 MAART**

**PARTIJ
VOOR DE
DIEREN**

ARNHEM

NATUURLIJK